

POVĚSTI

Autor: Josef Mathauser – AΩ institut, Volné dílo,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5677415>

celoroční celoškolsní tematický projekt

školní rok: 2016/2017

Mateřská škola, Základní škola a Dětský domov Ivančice,

příspěvková organizace

POVĚSTI je celoroční celoškolní tematický projekt školského zařízení MŠ, ZŠ a Dětský domov, Ivančice.

Stručný popis projektu:

Školní rok 2016/2017 prožijeme s příběhy dávných časů, které nám přinesou mravní ponaučení a přiblíží nám události, místa i postavy z jiného pohledu než se běžně ve škole učíme.

Postupně budeme procházet

- pověstmi místními – z Ivančic a blízkého okolí
- starými pověstmi českými
- pověstmi odjinud – hlavně starými řeckými
- pověstmi moravskými – z moravského regionu

Provázet nás bude literatura – navážeme na projekt Čtenářské díly ve škole pro žáky se zdravotním postižením z roku 2015. V první části budeme hodně chodit – opravdu poznávat místa spojená s ivančickými pověstmi. V druhé a třetí části budeme cestovat prstem po mapě a internetu a ve čtvrté části se každá třída vypraví na závěrečný školní výlet právě na místo pověsti, kterou si vybere, oblíbí a chce o ní vědět více.

O co nám v projektu jde?

Chceme žákům doplnit znalosti o určitých místech, událostech, postavách vyprávěním příběhů, které popisují, vysvětlují, přinášejí mravní ponaučení a díky obsaženému příběhu se dobře pamatují. Chceme vytvořit společnými zážitky spojenými s pověstmi a jejich zpracováním společenství dětí a žáků.

O projektu:

Projekt POVĚSTI svou koncepcí navazuje na předchozí celoškolní celoroční tematické projekty:

CIRKUS	2003/2004
OBČÁNEK	2004/2005
INDIÁNI	2005/2006
KOUZELNÍCI	2006/2007
CESTOVATELÉ	2007/2008
ZAHRADNÍCI	2008/2009
POHÁDKY	2009/2010
OBJEVITELÉ	2010/2011

FIGURKY	2011/2012
CIRKUS	2012/2013
MRAVENCI	2013/2014
VODNÍ SVĚT	2014/2015
PÍSNÍČKY	2015/2016

a čerpá ze zkušeností získaných z jejich realizace.

Organizace projektu se od minulých částečně odlišuje, hlavní část realizace je plánována jako nedílná součást vyučování (či přímé práce s dětmi) především v hodinách českého jazyka, prvouky, vlastivědy, dějepisu, zeměpisu, hudební a výtvarné výchovy, předmětu speciálně pedagogické péče, fyziky (pověsti o Newtonovi..), celoškolní akce motivované projektem budou ojedinělé.

Celoroční celoškolní tematické projekty vytvářejí společnou zážitkovou základnu pro všechny části školského zařízení

- mateřskou školu
- základní školu
- základní školu speciální
- dětský domov
- internát
- družinu

a tím navazují atmosféru vzájemné spolupráce.

Obecné cíle celoročních celoškolních tematických projektů jsou:

- Vytvořit základní dovednosti dobré komunikace a spolupráce
- Nabízenými činnostmi působit jako primární prevence rizikových projevů chování
- Vytvořit námětový základ pro hravé a zážitkové pojetí veškeré činnosti
- Vytvořit podmínky pro dlouhodobou cílenou práci žáků
- Poskytnout zajímavé náměty na činnosti, které pomáhají utvářet pozitivní vztah k životnímu prostředí – prostředí, ve kterém žijeme
- Vytvořit přirozené příležitosti pro poznání multikulturality jako prostředku vzájemného obohacování (pověsti řecké)

Obecné cíle celoročního celoškolního projektu POVĚSTI:

- Zprostředkovat skupině dětí a žáků se zdravotním postižením setkání se skutečným životem (tzn. učit se co nejvíce v terénu přírodním i sociálním) - letos vše, co se vztahuje k pověstem místním, krajovým, národním i řeckým – navštívit místa, na kterých se můžeme setkat s artefakty inspirovanými pověstmi,
- Umožnit všem dětem stavět maximum vědomostí a dovedností na vlastních zážitcích

- Vést žáky k prosociálnímu způsobu chování, tj. schopnosti učinit něco dobrého pro druhého bez očekávání vnější odměny nebo protislužby (etická výchova)
- Prostřednictvím společných činností (pozorování, zkoumání, tvoření) posilovat u všech dětí a žáků dovednost účinně komunikovat a budovat vzájemné zdravé vztahy a posilovat vlastní vůli.
- Dokumentovat vlastní objevování a prezentovat je (př. zápis pověstí z místa, kde bydlím, fotografování, malování)
- Vytvořit příležitosti pro společná setkávání dětí, pedagogů i jejich rodičů - budovat vzájemné zdravé vztahy mezi dětmi, pedagogy a rodiči (př. společný výlet na místo spjaté s místní pověstí)

Zařazení průřezových témat:

Osobnostní a sociální výchova

- poznávání lidí – vzájemné poznávání ve skupině, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem
- mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, respektování, podpora, pomoc
- spolupráce a kompetice (soupeření) - rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro kooperaci, pro etické zvládnání situací soutěže

Prvky osobnostní a sociální výchovy se objevují napříč všemi školními vzdělávacími programy realizovanými ve školském zařízení:

- Hravý svět (ŠVP pro PV)
- Hravá škola (ŠVP pro ZV)
- Nejhravější škola (ŠVP pro ZŠS)
- Hravý domov (program pro dětský domov)
- Hravé odpoledne (ŠVP pro internát)
- Hravá družina (ŠVP pro školní družinu).

Konkrétním prostředkem v rámci projektu Pověsti budou především společné činnosti třídních i více třídních skupin se zájmem na zdárném splnění úkolu.

Environmentální výchova je součástí Pověstí – vnímání textů s přírodní tematikou, znalosti o místě kde žijeme – vytváříme podmínky pozitivní vztah ke svému okolí

Multikulturní výchova využívá Pověsti jako příležitost seznámit žáky s pověstmi jiných národů či národnostních menšin – nemusí to být jenom pověsti řecké

Etická výchova prolíná projektem Pověsti – cílem každého celoškolského celoročního projektu je pozitivní ovlivňování postojů a chování člověka. Celoročně budeme pracovat na komunikaci a příležitostně budeme žáky seznamovat se zobrazenými pozitivními vzory – vybranými pozitivními postavami v pověstech

Rozvoj klíčových kompetencí:

- samostatné pozorování a experimentování, porovnávání získaných výsledků, kritické posuzování a vyvozování závěrů pro využití v budoucnosti (kompetence k učení)
- vnímání problémových situací ve škole i mimo ni, rozpoznání a pochopení problému, přemýšlení o nesrovnalostech a jejich příčinách, promýšlení a plánování způsobu řešení problému (kompetence k řešení problémů)
- porozumění různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů a jiných informačních prostředků a jejich využívání ke svému rozvoji (kompetence komunikativní)
- účinnou spolupráci ve skupině (kompetence sociální a personální)
- zodpovědné rozhodování podle dané situace, poskytování účinné pomoci podle svých možností a zodpovědné chování v krizových situacích (kompetence občanské)
- bezpečné a účinné používání materiálů, nástrojů a vybavení, dodržování vymezených pravidel (kompetence pracovní)

Motivace projektu Pověsti ve školním roce 2016/2017:

Školní rok 2016/2017 zahájíme ve škole vyzdobené motivy Pověstí ve všech formách: mapy s označenými místy místních pověstí, fotografie míst spojených s pověstmi, krátkými texty pověstí, obrázky hlavních hrdinů pověstí, citacemi z pověstí, obrázky autorů pověstí.

Navazující Školní těšení 2016/2017 vytvoří předpoklady pro podrobnější seznámení se s možnostmi projektu Pověsti.

1. den – 2. září 2016 – **Povídám, povídáš, povídá, povídáme pověst**

Den s třídní učitelkou s cílem osvojit si a přisvojit si jednu libovolnou pověst, kterou se děti naučí povídat, vyjadřovat, sestavovat a jejíž vizuálně obrazné vyjádření se stane školní výzdobou na rok 2016/2017

Z třídních obrázků vytvoříme a vydáme i školní pexeso pro rok 2016/2017 – v různých velikostech.

2. den – 6. září 2016 - **Výpravy za ivančickými pověstmi**

- na Kumán
- na Rénu
- na Jakub
- na ivančickou kostelní věž
- ke starohorské kapliče

Třídní výpravy s cílem seznámit se s konkrétním místem a příběhem aspoň jedné ivančické pověsti – naučit se ji vyprávět, zobrazit ji např. ilustracemi, připomenout konkrétním předmětem, vzít si z ní ponaučení

3. den – 7. září 2016 – **Olympijský den**

Sportovní den s cílem změřit disciplíny Olympijského víceboje a rovněž žáky seznámit s historií a pověstmi olympijských her.

Další celoškolské akce a projekty :

Celé Česko čte dětem - zapojujeme se od roku 2012/2013 a i letos budeme pokračovat tentokrát se závazkem předčítat dětem v rámci běžného vyučování aspoň 10 minut denně především pověstmi. Doporučena je především kniha O hřbitovním strašidle a jiné pověsti a vyprávění z jihozápadní Moravy, které máme v žákovské knihovně dostatečný počet výtisků. Více na <http://www.celeceskoctedetem.cz/>

Vánoční těšení: 19. – 23. 12. 2016

Výprava za Betlémy

Živý Betlém

Třídní výlety – na místa moravských pověstí

Prázdninové těšení: 26. – 30.6. 2017

Třídní výpravy opět na místa spojená s ivančickými pověstmi

Co jsou pověsti – co chceme dětem a žákům předat?

Pověst je epický útvar lidové slovesnosti. Běžně se vyskytuje v próze. Pověst je chápána jako záznam o reálné události; text obsahuje zmínky o konkrétním místě a době, příp. o historicky doložených osobách. Některé pověsti obsahují skutečnou historickou dataci událostí a lze je chápat jako pomyslný záznam historické události; skutečným a pravdivým záznamem reálné historické události však nejsou a je třeba je vždy vnímat primárně jako uměleckou fikci.

V základu pověsti je často reálný příběh, avšak díky ústnímu převyprávování je toto reálné jádro pozměněno a zároveň je pověst obohacena o rysy fantastické a zapojena do literární tradice - jsou přidány typické motivy či symboly. Pověsti se však na rozdíl od pohádek považují za alespoň částečně pravdivé, navíc nemají nutný šťastný konec (jenž je pro pohádky typický). Pověst je výrazem lidových vědomostí o světě, představ o souvislostech věcí a vztahů, pověrečných představ i básnivě fantazie. Lidské společenství prostřednictvím tohoto vztahu hledá své místo ve světě, ve společnosti, v historii.

Náměty a motivy pověstí patří z valné části k mezinárodnímu vypravěčskému fondu a počet hlubinných (abstraktních) příběhů (tzv. archetypů), které pověsti zpracovávají, je omezen; konkrétních pověstí však samozřejmě je veliké množství (některé jsou si však natolik podobné, že se spíše jedná o varianty téže pověsti než o různé texty). Proto si nelze představovat vznik pověstí jen jako prvotní zprávu o události, kterou potom lidové podání postupně vyzdobuje fantastickými výklady a podrobnostmi.

Pověst má výchovný akcent a přináší různá mravní ponaučení.

V ústní tradici i v písemných pramenech se zachovalo množství pověstí rozmanitého obsahu, různého významu kulturního a různé úrovně zpracování. Proto je nejuvhodnější třídění tematické, kdy jeden z rysů převládá a usnadňuje zařazení. Jde tedy buď o pověsti historické, místní, současné/městské a nebo démonologické.

Pověsti

1. místní - vztahují se ke konkrétnímu místu, popisují, případně odhalují tajemství vybrané lokality. Místní pověsti můžeme dále třídit na pověsti:

- architektonické – vykládají vznik architektonických památek;
- etymologické – objasňují místní názvy;
- etiologické – vysvětlují původ věcí, např. přírodních útvarů, ale také zvyků;
- genealogické – týkají se historie rodů;
- legendární neboli posvátné – týkají se sakrálních staveb nebo církevních jevů;
- heraldické (erbovní) – vysvětlují význam erbů, domovních znamení.

2. historické - tento typ pověstí se vztahuje ke konkrétní dějinné události. Do této skupiny řadíme pověsti o válkách, o životě měst, o katastrofách apod. Zvláštní oblast představují staré pověsti české (jejich zárodky nacházíme už u Kosmy, Dalimila a ostatních kronikářů, poprvé je v úplnosti sebral a takto nazval A. Jirásek).

3. démonologické neboli fantastické - zaměřují se na popis setkání člověka s nadpřirozenými bytostmi. Tyto pověsti jsou "klasické", patří mezi ně např. Erbenova Kytice. V repertoáru démonologických pověstí mají zvláštní místo vodníci, čerti, draci.

4. současné (městské, tzv. urban legends) - jsou žánrem rozšířeným v současné globalizované společnosti. Jde o stručná realistická vyprávění ze současného prostředí. Bývají vsazeny na konkrétní místo (například kolej Větrník, Nuselský most, Vyšehrad atd.) a odehrávají se většinou v nepříliš vzdálené minulosti. Zabývají se aktuálními tématy. Aktérem děje je většinou osoba nepříliš vzdálená od vypravěče (například kamarád mého kamaráda, teta mojí kamarádky atd.) Tato vyprávění jsou obvykle prezentována jako pravdivé příběhy.

5. Jako určitý typ pověsti, spíše pověst ve fázi zrodu, lze chápat i **fámu**.

Odkazy:

<http://www.moraviamagna.cz/povesti/>

<http://povesti.zvysociny.com/index.php>

http://www.ivancice.cz/r_mestoivancice_histzaj.php

http://www.ivancice.cz/r_mestoivancice_histzaj_show.php?id=78

<http://www.brno.cz/turista-volny-cas/historie-mesta/brnenske-povesti/o-nasem-drakovi/>

http://detsky-web.cz/online-pohadky/stare_povesti_ceske

Podzim 2016

Pověsti

Pověsti z knížky O hřbitovním strašidle a jiné pověsti a vyprávění z jihozápadní Moravy autora Martina Sklenáře, vydalo Občanské sdružení Alma v roce 2007

Cíle obecné:

Zaměřit se na vytvoření třídního společenství právě díky společným zážitkům spojeným s „objevováním“ místních pověstí a jejich zpracováním. Při objevování pověstí rozvíjet komunikaci žáků s cílem vytvářet prosociální vztahy.

Možné činnosti:

Třídní sbírka pověstí – založení v rámci JČ

Zařazení námětů pověstí, zmínek do běžného vyučování – využití pověstí pro motivaci učiva

Celoškolní a třídní akce:

Vycházky, výlety, exkurze na místa pověstí – v rámci výuky JČ, PRV, VL, Z,D, VV

Výprava na oslavanský zámek s komentovanou prohlídkou – místo opředené pověstmi – celoškolní akce na konci září

Akce 72hodin – upravit, uklidit místo spojené s některou z ivančických pověstí

Světýlková cesta – tradiční podzimní akce na školní zahradě – letos na téma „strašidelné místní pověsti“

Zima 2016/2017

Pověsti

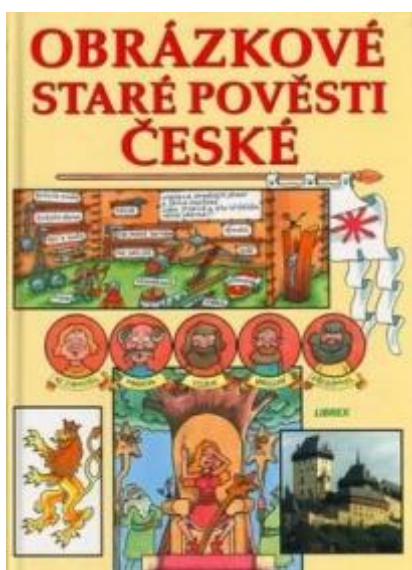
Pověsti z knížky Staré pověsti české od Aloise Jiráska

(1. vydání v roce 1894 – rok založení naší školy!)

Pověsti inspirované touto knihou

Národní báchorky a pověsti, Božena Němcová

Obrázkové staré pověsti české

Cíle obecné:

Vytváření třídního společenství právě díky společným zážitkům spojeným s „objevováním“ českých – národních – pověstí a jejich zpracováním. Při objevování pověstí rozvíjet komunikaci žáků s cílem vytvářet prosociální vztahy.

Možné činnosti:

Třídní sbírka pověstí – pokračování ve vytváření v rámci JČ
Zařazení námětů pověstí, zmínek do běžného vyučování –
využití pověstí pro motivaci učiva

Příprava vystoupení na Živý Betlém – tradiční příběh

Celoškolní a třídní akce:

- Vycházky, výlety, exkurze na místa pověstí – v rámci výuky JČ, PRV, VL, Z,D, VV
- Film Staré pověsti české - na motivy knihy natočil Jiří Trnka v roce 1952 stejnojmenný barevný loutkový celovečerní film podle scénáře Jiřího Brdečky. Sedm vybraných příběhů namluvili herci Růžena Nasková, Václav Vydra, Karel Höger, Zdeněk Štěpánek a Eduard Kohout[2]. Jedním z animátorů byl Břetislav Pojar. Hudbu k filmu složil Václav Trojan. Film získal několik mezinárodních cen. Film je digitalizován od roku 2015. Pokusíme se zajistit promítání.
- Výprava do Brna – před Vánocemi – seznámit se s nejnámějšími brněnskými pověstmi – o brněnském drakovi a brněnském kole – navštívit brněnskou radnici.
- Výlet do Třebíče – do Muzea betlémů – před Vánocemi - znát biblický příběh o narození Ježíška, seznámit se s tradicí výroby Betlémů na Moravě
- Školní Betlém – vystavit Čeloudův papírový Betlém, který ve škole máme – umět ho popsat, znát jeho legendu
- Živý Betlém

Jaro 2017

Pověsti

Pověsti z knížky Staré řecké báje a pověsti
autora Eduarda Petišky

Král Lávra, Karel Havlíček Borovský –
veršovaná, na motivy irské pověsti
Jakékoliv pověsti „odjinud“

Pro starší pověsti současné např. z knihy
Černá sanitka

Cíle obecné:

Uvědomit si, že pověsti patří ke kulturnímu
dědictví všech národů

Uvědomit si kořeny evropské kultury a naši
sounáležitost s Evropou

Vytvářet třídní společenství právě díky
společným zážitkům spojeným s

„objevováním“ pověstí a jejich

zpracováváním. Při objevování pověstí

rozvíjet komunikaci žáků s cílem vytvářet prosociální vztahy.

Pro starší seznámení s „fámou“ a městskými současnými pověstmi - legendami

Možné činnosti:

Třídní sbírka pověstí – tvorba v rámci JČ

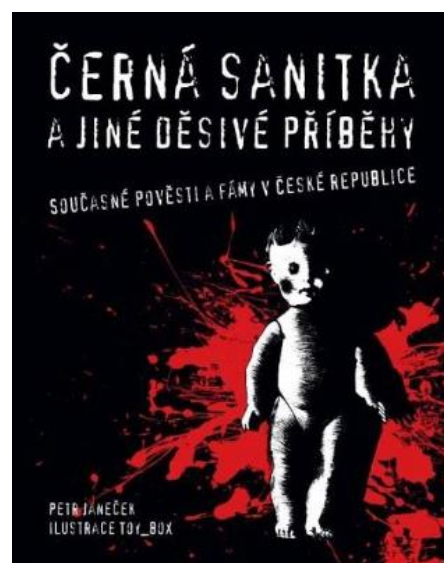
Zařazení námětů pověstí, zmínek do běžného vyučování – využití pověstí pro motivaci učiva

Starší – sbírání a prezentace „fám“

Celoškolní a třídní akce:

Znalostní a dovednostní soutěže:

- **Z pověsti do pověsti** – test, doplňovačka - kolo třídní, chodbové, školní
- **Namaluj pověst tady a teď** – vizuálně obrazné zpracování pověsti libovolnou technikou v daném časovém úseku na vylosované téma – prokázání znalosti pověsti a prokázání dovednosti pověst vizuálně zpracovat v časově omezeném úseku – kolo třídní, chodbové
- **Olympijský víceboj**

Léto 2017

Pověsti

Pověsti českých hradů a zámků od autora Josefa Pavla

Čtení o hradech a zámcích autora Eduarda Petišky

Odkazy na moravské pověsti viz výše

Pověsti o Templštejně viz <http://www.templstejn.cz/>

Cíle obecné:

Vytvoření třídního společenství právě díky společným zážitkům spojeným s třídními výlety na místa moravských pověstí a jejich zpracováním. Především při přípravě a realizaci výletů rozvíjet komunikaci žáků s cílem vytvářet prosociální vztahy.

Možné činnosti:

Třídní sbírka pověstí – vydání, předání žákům jako výsledek jejich celoroční práce

Zařazení námětů pověstí, zmínek do běžného vyučování – využití pověstí pro motivaci učiva

Dobrovolnická akce na pomoc Templštejnu v rámci projektu Uklidme svět – Uklidme Česko
Prohlídka hradu Templštejna – seznámení se s majitelem, beseda s majitelem Templštejna

Celoškolní a třídní akce:

Vycházky, výlety, exkurze na místa pověstí – v rámci výuky JČ, PRV, VL, Z,D, VV

Třídní výlety – za moravskými pověstmi

Zahradní slavnost – pověsti vážně i nevážně

Hodnotící kritéria projektu Pověsti 2016/2017:

Žáci:

Každý žák naší školy na konci školního roku:

- se orientuje v místopisu Ivančic a blízkého okolí
- zná některou z ivančických pověstí – umí ji svým způsobem vyprávět
- je autorem výtvarného díla inspirovaného některou z pověstí
- má osobní zkušenost s místem, kde se odehrála některá z pověstí
- má základní znalosti o pověstech a jejich autorech – přiměřeně svému věku a nadání

Učitelé, vychovatelé:

Učitelé, vychovatelé v rámci své edukační činnosti zařadí náměty projektu Pověsti (viz výše) do části motivační i výukové.

Učitelé, vychovatelé společně připraví projektové dny a celoškolní akce – především výpravy, vycházky na místa pověstí a jejich zpracovávání. Učitelé, vychovatelé využijí společné zážitky spojené s objevováním pověstí k reflexi a budování třídního (skupinového) společenství.

Akce budou vykázány ve školní dokumentaci.

Materiální výstupy:

- Pověsti - školní pexeso – didaktická hračka pro hry ve třídě i na chodbě (různé formáty)
- Třídní sbírka pověstí – každý žák ji obdrží na konci školního roku
- Výtvarná galerie s náměty pověstí